

Informatie

voor patiënten over de
voortgezette behandeling
van borstkanker met
Femara[®] (letrozol)
na tamoxifen

Femara[®]
(letrozol)

Inhoudsopgave

Over borstkanker	4
Wat is borstkanker?	
Waarom is aanvullende behandeling noodzakelijk?	
Welke typen geneesmiddelen worden gebruikt?	
Wat zijn hormonen?	
Wat is de rol van hormonen bij borstkanker?	
Waar komt oestrogeen vandaan?	
Welke hormonale therapie zal ik krijgen?	
Hoe werkt Femara (letrozol)?	
Is Femara (letrozol) geschikt voor alle borstkankerpatiënten?	
Over Femara (letrozol)	7
Hoe neem ik Femara (letrozol) in?	
Wat als ik mijn medicatie vergeet in te nemen?	
Kan ik andere geneesmiddelen gebruiken in combinatie met Femara (letrozol)?	
Krijg ik last van bijwerkingen wanneer ik Femara (letrozol) inneem?	
Mag ik autorijden wanneer ik Femara (letrozol) gebruik?	
Hoe lang moet ik Femara (letrozol) blijven gebruiken?	
Met wie kan ik contact opnemen voor meer informatie over borstkanker en de behandeling ervan?	
Woordenlijst	9
Meer informatie	11

Over borstkanker

Wat is borstkanker?

Borstkanker treedt op wanneer zich in de borst een abnormale cel ontwikkelt en zich gaat vermenigvuldigen waardoor er een knobbel, een zogenaamde *tumor*, ontstaat. Meestal wordt deze knobbel, of indien noodzakelijk, de hele borst operatief verwijderd en wordt aanvullende behandeling toegepast (in de vorm van geneesmiddelen en/of bestraling) om te voorkomen dat de ziekte terugkeert.

Waarom is aanvullende behandeling noodzakelijk?

De aanvullende behandeling, ook bekend als *adjuvante therapie*, wordt toegepast als extra maatregel om eventuele cellen die niet bij de operatie verwijderd zijn, te vernietigen. Kankercellen die ter plaatse zijn achtergebleven, worden vernietigd door bestraling van de aangedane borst. Bij behandeling met geneesmiddelen verspreiden de werkzame stoffen zich via de bloedbaan en het *lymfestelsel* door het hele lichaam, zodat ook cellen die zich mogelijk hebben losgemaakt van de oorspronkelijke (primaire) *tumor*, kunnen worden geëlimineerd.

Welke typen geneesmiddelen worden gebruikt?

Als adjuvante behandeling wordt zowel *chemotherapie* als *hormonale therapie* toegepast. Op basis van kenmerken van de *tumor* en eventuele bijkomende risicofactoren zal een keuze gemaakt worden uit deze mogelijkheden.

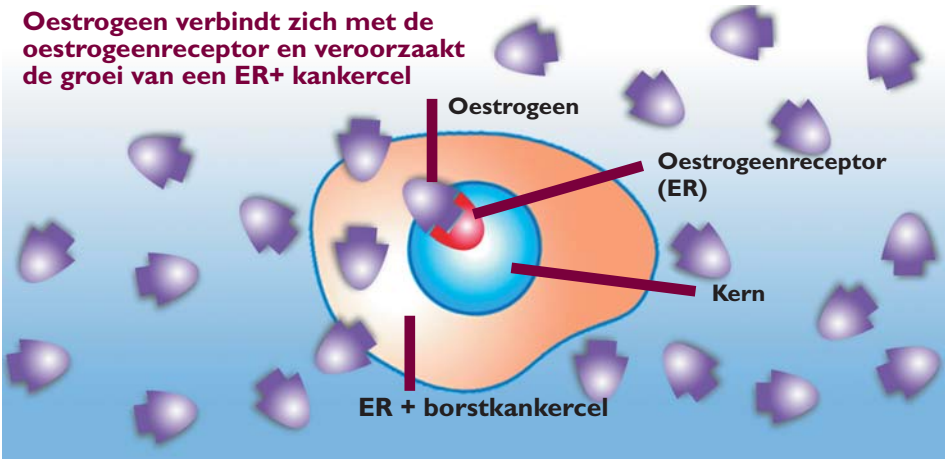
Wat zijn hormonen?

Hormonen zijn stoffen die van nature in één deel van het lichaam worden aangemaakt en dan via de bloedbaan naar een ander deel van het lichaam worden getransporteerd. Zij worden dikwijls beschreven als ‘chemische boodschappers’ omdat zij organen helpen met elkaar te communiceren en goed samen te werken.

Wat is de rol van hormonen bij borstkanker?

Bij bepaalde vormen van borstkanker wordt de groei van kankercellen gestimuleerd door het vrouwelijke *hormoon oestrogeen*. Dit type borstkanker staat bekend als *oestrogeenafhankelijke* of *oestrogenreceptorpositieve* borstkanker. *Hormonale therapieën* als Femara (letrozol) werken door middel van verlaging van de oestrogeenspiegel, waardoor de kankercellen als het ware worden uitgehongerd.

Oestrogeen verbindt zich met de oestrogeenreceptor en veroorzaakt de groei van een ER+ kankercel

Figuur 1. Groei van een hormoongevoelige borstkankercel

Waar komt oestrogeen vandaan?

Vóór de *menopauze* (oftewel de overgang) wordt bijna alle *oestrogeen* in het lichaam van een vrouw geproduceerd door de *eierstokken*. Na de *menopauze* stopt de *oestrogeen*productie door de *eierstokken*, maar gaat deze in andere delen van het lichaam door, met name in de *bijnieren* en in vetweefsel. Dit proces staat bekend als *aromatisering* en wordt uitgevoerd door een speciale chemische verbinding – *enzym* – met de naam *aromatase*. Hoewel er na de *menopauze* duidelijk minder *oestrogeen* in het lichaam aanwezig is, is er toch voldoende om de groei van *oestrogeenafhankelijke* kankercellen te stimuleren.

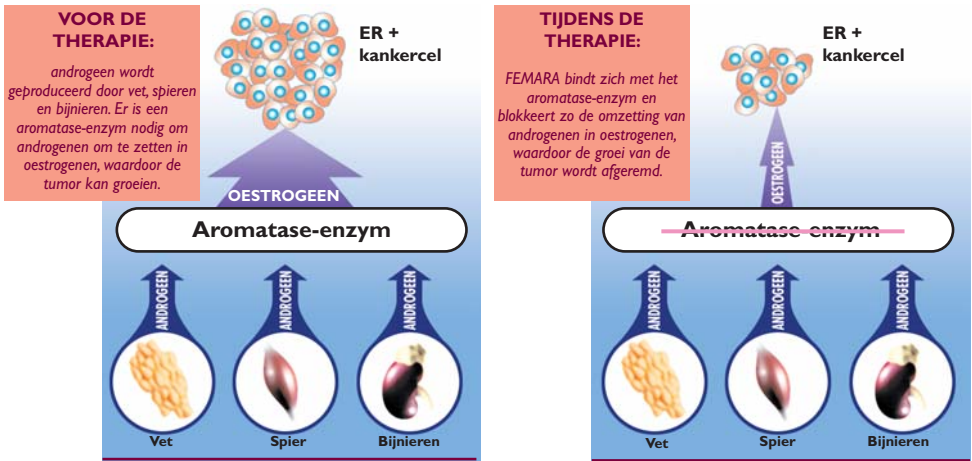
Welke hormonale therapie zal ik krijgen?

De meeste postmenopauzale vrouwen zijn ooit met *tamoxifen* begonnen, een *antioestrogeen* dat tot vijf jaar na de operatie mag worden ingenomen. Antioestrogenen voorkomen dat *oestrogeen* zich aan kankercellen bindt en hun groei stimuleert.

Wanneer de behandeling met *tamoxifen* wordt stopgezet, zijn vrouwen natuurlijk bezorgd dat de borstkanker terugkeert. Bij ongeveer één derde van de vrouwen met *hormoongevoelige* borstkanker keert de ziekte terug, waarvan bij ruim de helft meer dan vijf jaar na de operatie. Er is nu middels een onafhankelijk onderzoek met meer dan 5.000 vrouwen aangetoond dat Femara kan worden gebruikt na 5 jaar behandeling met *tamoxifen* om de terugkeer van borstkanker te voorkomen.

Hoe werkt Femara (letrozol)?

Femara remt de werking van het enzym *aromatase* en wordt dan ook wel een *aromatase-remmer* genoemd. Door de werking van *aromatase* te remmen zorgt het geneesmiddel ervoor dat de door postmenopauzale vrouwen geproduceerde hoeveelheid *oestrogenen* afneemt. En dit helpt dan weer de door *oestrogenen* gestimuleerde groei van borstkankercellen te voorkomen.

Figuur 2. Werkingsmechanisme van Femara®

Is Femara (letrozol) geschikt voor alle borstkankerpatiënten?

Uw behandelend arts heeft voor de behandeling van uw ziekte gekozen voor het medicijn Femara. Femara wordt voorgeschreven aan postmenopauzale patiënten met borstkanker in zowel een vroeg als laat stadium. **U wordt behandeld voor borstkanker in een vroeg stadium;** dit houdt in dat de ziekte zich niet buiten de borst en/of de lymfeklieren in de oksel heeft verspreid. Femara wordt gebruikt als preventieve behandeling om het risico van terugkeer van de ziekte te verkleinen.

Bij borstkanker in een laat stadium (ook wel bekend als *gemetastaseerde* of gevorderde kanker) hebben kankercellen zich losgemaakt van de oorspronkelijke *tumor* en zich via het bloed of het *lymfestelsel* verplaatst naar een ander orgaan. Deze *secundaire tumoren* in andere organen worden uitzaaiingen of *metastasen* genoemd. Femara kan ook worden gebruikt om de groei van gemetastaseerde *tumoren* bij postmenopauzale borstkankerpatiënten te vertragen of onder controle te houden.

Over Femara® (letrozol)

Raadpleeg de patiëntenbijsluiters die bij de Femara tabletten wordt geleverd voor uitgebreide informatie over het gebruik van Femara.

Hoe neem ik Femara (letrozol) in?

HFemara is heel eenvoudig in te nemen. U dient dagelijks op ongeveer hetzelfde tijdstip 1 Femara-tablet van 2,5 mg in te nemen. Het maakt niet uit of u Femara met of zonder voedsel inneemt. Het is echter wel van belang dat u probeert om uw tablet elke dag rond hetzelfde tijdstip in te nemen. Kies een tijd die voor u gemakkelijk te onthouden is en probeer deze tijd aan te houden. Op deze manier blijft Femara in een constante, stabiele spiegel aanwezig in uw lichaam.

Wat als ik mijn medicatie vergeet in te nemen?

Mocht u een keer vergeten zijn Femara in te nemen, maakt u zich dan geen zorgen, en neem de vergeten dosis alsnog in. Wanneer het echter al bijna tijd is voor de volgende dosis, slaat u dan de gemiste dosis over en ga door met de volgende dosis op het gebruikelijke tijdstip. Het is belangrijk om Femara regelmatig elke dag in te nemen, dus als u meer dan één dosis hebt overgeslagen, moet u dit melden aan uw arts of verpleegkundige.

Kan ik andere geneesmiddelen gebruiken in combinatie met Femara (letrozol)?

Breng uw arts op de hoogte van de eventuele andere geneesmiddelen die u gebruikt, ook van de geneesmiddelen die zonder recept verkrijgbaar zijn. Het is onwaarschijnlijk dat er zich problemen zullen voordoen, maar uw arts bevindt zich in de beste positie om te beslissen wat u in combinatie met Femara kunt nemen.

Krijg ik last van bijwerkingen wanneer ik Femara (letrozol) inneem?

In het algemeen wordt Femara goed verdragen. Echter zoals alle geneesmiddelen, kan Femara bijwerkingen geven. Veel van de bijwerkingen zijn licht tot matig van aard en nemen soms af naarmate de behandeling voortduurt. Het komt zelden voor dat de bijwerkingen zo ernstig zijn dat de behandeling gestaakt dient te worden. Ook is het zo dat veel klachten lijken op bijwerkingen die veroorzaakt worden doordat de oestrogeenproductie in uw lichaam is stilgelegd (zoals opvliegers en dunner worden van het haar). De meest voorkomende bijwerkingen zijn:

- Misselijkheid of braken (soms helpt het om Femara in combinatie met voedsel of melk of 's avonds in te nemen)
- Veranderingen in de eetlust, spijsverteringsproblemen
- Diarree of obstipatie
- Vermoeidheid, malaise, duizeligheid of hoofdpijn
- Opvliegers, toegenomen zweten

- Spier- en gewrichtspijn
- Huiduitslag of haaruitval
- Gewichtstoename, vochtophoping
- Neerslachtigheid

De patiëntenbijsluiters die bij de Femara tabletten wordt geleverd, bevat meer informatie over mogelijke bijwerkingen (Zie 'Hoofdstuk 4. Mogelijke bijwerkingen').

Als zich bij u verschijnselen voordoen waarvan u denkt dat ze mogelijk door Femara worden veroorzaakt en die hinderlijk zijn of langer dan enkele dagen aanhouden, moet u dit melden aan uw arts of verpleegkundige.

Mag ik autorijden wanneer ik Femara (letrozol) gebruik?

Dit zou geen probleem moeten zijn. Sommige patiënten zullen mogelijk wat extra vermoeid zijn of last hebben van enige duizeligheid wanneer zij Femara gaan gebruiken. Als dit het geval is, moet u wachten tot deze effecten zijn verdwenen voordat u weer gaat autorijden.

Hoe lang moet ik Femara (letrozol) blijven gebruiken?

Uw arts zal het verloop van uw toestand controleren en aan de hand hiervan besluiten hoe lang de behandeling met Femara moet worden voortgezet. In de voortgezette adjuvante behandeling is 3 jaar klinische ervaring beschikbaar.

Met wie kan ik contact opnemen voor meer informatie over borstkanker en de behandeling ervan?

Uw arts of verpleegkundige kan een groot deel van uw vragen beantwoorden en u advies geven over de beste bronnen voor extra informatie. Deze brochure bevat ook de contactgegevens van verschillende organisaties die informatie en steun kunnen bieden aan borstkankerpatiënten.

Woordenlijst

Adjuvante therapie

Een behandeling die wordt toegediend om de kans op terugkeer van de ziekte te verkleinen.

Bijnieren

Twee klieren boven op de nieren die na de *menopauze* betrokken zijn bij de productie van *oestrogeen*.

Antioestrogeen

Een stof die voorkomt dat *oestrogeen* zich aan de *oestrogeen*receptoren op het celoppervlak bindt.

Aromatase

Een speciaal eiwit dat de productie van *oestrogeen* bij postmenopauzale vrouwen regelt.

Aromataseremmer

Een stof als Femara die de werking van *aromatase* remt en zo de *oestrogeenspiegels* in het lichaam omlaag brengt.

Chemotherapie

Antikankermiddelen (cytotoxische middelen) die kankercellen vernietigen.

Hormoon

Een chemische boodschapper die van nature door het lichaam wordt aangemaakt en die verschillende organen in staat stelt met elkaar te communiceren en goed samen te werken.

Hormonale therapie

Type therapie dat de productie of werking van bepaalde hormonen in het lichaam verandert. De werking van *hormonale therapie* voor borstkanker bestaat er normaal gesproken uit dat *oestrogeenafhankelijke tumoren* van *oestrogeen* verstoken blijven.

Lymfestelsel

Een netwerk van lymfeklieren dat wordt verbonden door lymfevaten. Door het *lymfestelsel* stroomt een vloeistof, lymfe genaamd, die voornamelijk witte bloedcellen bevat en helpt bij de bestrijding van ziekten.

Menopauze

Vaak de 'overgang' genoemd. Het moment waarop de menstruatie bij de vrouw ophoudt, meestal zo rond het vijftigste levensjaar.

Metastase

Uitzaaiing, zie *Secundaire tumor*.

Oestrogeen

Het belangrijkste vrouwelijke geslachtshormoon.

Oestrogeenafhankelijke borstkanker

Een vorm van borstkanker waarbij de groei van kankercellen wordt versterkt door de aanwezigheid van *oestrogeen*.

Eierstokken

De vrouwelijke geslachtsorganen die de eicellen en de vrouwelijke geslachtshormonen produceren in de vruchtbare jaren (d.w.z. tussen puberteit en *menopauze*).

Secundaire tumor

Een *tumor* die ontstaat wanneer cellen zich losmaken van een oorspronkelijke *tumor* en zich naar elders in het lichaam verplaatsen om daar een nieuwe *tumor* te vormen. Ook bekend als *metastase* of gemetastaseerde *tumor*.

Tamoxifen

Een vorm van *antioestrogeentherapie*.

Tumor

Een knobbel of celmassa die in een abnormaal hoog tempo groeit.

Meer informatie over borstkanker

Voor meer informatie over borstkanker, de behandeling van borstkanker, een patiëntenvereniging en/of andere informatie gerelateerd aan kanker, kunt u onder andere contact opnemen met één van de onderstaande organisaties.

Borstkanker Vereniging Nederland (BVN)

In alle activiteiten van deze vereniging staat het bevorderen van het welzijn van borstkankerpatiënten in de meest ruime zin centraal. Daarbij heeft zij als doel hen bij te staan in het krijgen van kwaliteitszorg op medisch en psychosociaal gebied. Dit doet zij met behulp van het aanbod van drie kerndiensten: lotgenotencontact, voorlichting en belangenbehartiging.

Adres: Postbus 8065, 3503 RB Utrecht

Telefoon: 030-2917222

E-mail: info@borstkankervereniging.nl

Website: www.borstkanker.nl

KWF Kankerbestrijding

Ook kunt u voor meer informatie terecht bij de KWF Kankerbestrijding. Voor informatie over kanker en o.a. de behandeling ervan, kunt u bellen met de gratis Hulp- en Informatielijn (0800-0226622), bereikbaar tijdens werkdagen van 10.00-12.30 uur en van 13.30-16.00 uur.

Adres: Postbus 75508, 1070 AM Amsterdam

Website: www.kwfkankerbestrijding.nl

Integrale kankercentra

Integrale kankercentra zijn regionale netwerkorganisaties die de medische en verpleegkundige beroepsgroepen ondersteunen in de diagnosticering, behandeling, nazorg en verzorging van kankerpatiënten.

Website: www.ikcnet.nl

Novartis Pharma B.V.

Postbus 241

6800 LZ Arnhem

Tel. 026 – 37 82 100

www.novartis.nl

www.novartisoncology.nl